

(سەر وای)

چ بکه م؟، چی بکه م؟، چ بکا؟

له

شيعری شاعيراندا

ئاماده کار / زریان سه رچناری ۲۰۱۸

پيادا چوونه وه ۲۰۲۳

سەروا: بەئینگیزی: ((Rhyme، بەعەرەبی: (قافية) بریتییه ئەو دەنگە لیکچووانە کە
 لە کۆتایی دوو وشە یان زیاتر لە شیعردا دووبارە دەبنەو، بە مەرجێک ئەو دەنگانە
 بەشێک لە وشەکان بن و واتای سەرەخۆ نەگرن. زۆرتر لە کۆتایی بەلەکان یان
 بەیتەکانی شیعەر و ستراندا دێت، بۆ وێنە لە ئەم دێرە شیعەرە دا:
 "بەدەر بە دەری یان لە مائی خۆم
 لە خاکی عەرەب، لە ئێران و رۆم"
 وشەگەلی "خۆم" و "رۆم" سەروان.
 ناوەکانی تر: لە زمانی کوردیدا بۆ وشە سەروا ئەم ناوانەش بەکار دێت: بەشاونەند،
 بەشاقەند، پاشبەند، پاشۆل، پاشل، قافییه. (ویکیپیدیا)

سەروادار: السجع

سەروادر: گونجان و یەکبوونی دوو بڕگە یە لە پیتی کۆتایی وشە چاکتریشی ئەوەیە
 بڕگەکانیان یەکسان بن. (بە هاری رەوانبێژی/ موحسین ئەحمەد مستەفا گەردی)

سەروادار: ئەوەیە کە دوو هەلۆیسی پەخشان یا پتر لە سەریەک پیت یا پتر بوەستن،
 سەروای هەلۆیستەکان وەک سەروای هۆنراوە وایە، ئەوەندە هەیه لە هۆنراوەدا دەبێ
 کیشیشیان یەک بێت بەلام لە پەخشاندا مەرج نییه. (رەوانبێژی لە ئەدەبی کوردی دا؛
 بەرگی ٢/عەزیز گەردی)

به نووری باده که شفی زولمه تی ته قوا نه که م، چ بکه م؟
به شه معیکی ودها چاری شه ویکی وا نه که م، چ بکه م؟
له خه زندهی دلمدا هه رچی هه یه، هه ر داغی سه ودا یه
ده سا نه م نه قده ده ردی عیشقی پی سه ودا نه که م، چ بکه م؟
له گهل دهستی مه لا ری ناکه وی زونناری زولفی یار
وه کوو (شیخ) ئیختیاری مه زه بی (ته رسا) نه که م، چ بکه م؟
له ری نه و شوخه دا خوم کرده خاک و پی نه نا پیما
ده سا خاکی هه موو عالم به سه ر خوما نه که م، چ بکه م؟
ده میکه شاری پرشوری مه حه ببه ت مات و خاموشه
به قانونی ته جه نون شورشی ئینشا نه که م، چ بکه م؟
له چاوا، نم نه ما بو گریه، نوبه ی سوجه به رده ریبه
سیاسا ئه نه باره، نویژی ئیستیقا نه که م، چ بکه م؟
له سه ر توم دوشمنه دنیا، قه زییه م (مانع الجمع) له
که ته رکی تو نه که م، ته رکی هه موو دنیا نه که م، چ بکه م؟
به جی ماوم له یاران، نابه جی ماوم، نه جهل! زوو به
به مردن له م قسووری ژینه ئیستیقا نه که م، چ بکه م؟
نه واه لایلا به رۆژی هه شر نه دا واده ی لایقا (مه حوی) !
هه تا قامی قیامه ت، نه و واه لایلا نه که م، چ بکه م؟

ئهري دل بى شهربابى لهعلى گولرهنگت له گول چ بكا؟!
 كه جيلوهى گول له گولشهندا نه بى، بولبول له چل چ بكا؟
 كه هه لگيرسا له نوورى باده شه معى حوسنى جانانه
 نه چيته سهر ته ريقهى حه زرهتى په روانه، دل چ بكا؟!
 به ئاهم گهر ره قيبانت بسووتين ئهى گولى ره عنا
 مه رهنجه، تو خوا شوعله له ئاقارى چقل چ بكا؟!
 هه تا ماوه ده بى ئه شكى نه دامهت داوه رينى چاو
 عه رهق ريتن نه بى، شه خسى له كارى خو خه جهل چ بكا؟!
 سه فهر جانيزنييه، با بو حهره م بى، لهو به روبوومه
 فه قهت مه جزووبى زنجيرى نه سيبى ئاو و گل چ بكا؟!
 فه لهك هه رگا كه سيكى هه لبرى، وه قتي هيلاكه تيبه
 كه سهر بو گه يينه پهت بى، پى له كورسى و ئه سكه مل چ بكا؟!
 له عوششاق و ره قيب ئه و شوخه چاوى لوتفى وه رگيرا
 كه ئاسك ئاده مى يا سه گ ببينى، غه يري سل چ بكا؟!
 چ حاجهت نه رگسى مه ستت بكه م وه سفى به مه خمورى
 كه چاوى سورمه كي شراوى خودايى بى، له كل چ بكا؟!
 له ههر جييهك هه لى خورشيدى عيشقى گولروخان (مه حوى)
 ئه گهر عه قلى بى، لهو جيگه ئاونگى عه قل چ بكا؟!

له فیتنه‌ی نازی غه‌مزهی چاوی فه‌تتانی خوا چی بکه‌م؟
له ئیشی عه‌قره‌بی زولفی په‌ریشانی خوا چی بکه‌م؟
له سه‌فحه‌ی روومه‌تم یه‌ک جی نه‌ما بی زه‌خمی په‌یکانی
له حه‌مله‌ی فه‌وجی رووسی تیری موژگانی خوا چی بکه‌م؟
به زولفی، سوبجی رووی پو‌شی که قیبله‌ی نه‌هلی ئیمان‌ه
له جه‌معی سوبج و شام و کوفر و ئیمانی خوا چی بکه‌م؟
وه‌کوو بارامی گو‌ره، تورکی چاوی بو‌نیشانه‌ی دل
له خو‌شلی‌دان و پرپی‌کانی په‌یکانی خوا چی بکه‌م؟
له شه‌ودا ماهی رووی ده‌رکه‌وت و زوو هه‌له‌ات و نه‌مزانی
له بی میهری روخی وه‌ک ماهی تابانی خوا چی بکه‌م؟
نه‌گه‌ر چی شیوه‌یی شیرینی جه‌زی دل ده‌کا هه‌رده‌م
له حه‌رفی تالی لیوی شه‌که‌ره‌نه‌فشانی خوا چی بکه‌م؟
هه‌تا‌کوو هه‌نه‌کات بو‌ره‌فعی زولمه‌ت شه‌و چرای کو‌لمی
له ره‌مزی خالی شین و له‌علی خه‌ندانی خوا چی بکه‌م؟
له‌سه‌ر سینه‌ی به‌ناهی من شکا چینی سه‌ری زولفی
له په‌رژینی شکاوی باغی سیوانی خوا چی بکه‌م؟
له دوکانی خه‌یال‌مدا نه‌ما جنسی غه‌زهل نه‌مرو
له بو‌فه‌رشی سه‌ریری ته‌ختی نه‌یوانی خوا چی بکه‌م؟
نه‌خو‌شم بی نه‌باتی لیوی، من مو‌شکیل نه‌جاتم بی
له بو‌ماچی وه‌کوو ده‌رمانی لوقمانی خوا چی بکه‌م؟
له شو‌رشدایه‌ مورغی دل، به‌ئومیدی نه‌سیممی گو‌ل
له بو‌عه‌تری غوباری چاکی دامانی خوا چی بکه‌م؟
ده‌می بو‌من نه‌بوو سه‌یری که‌ناری گو‌لشه‌نی وه‌سلی
له بی‌ره‌حمی ره‌قیب و جه‌وری ده‌ربانی خوا چی بکه‌م؟

ویسائی بو رهقیب و دهردی هیجرانی به (ناری) دا
له رهسمی بی وهفایی و عهده و پهیمانی خوا چی بکهه؟

له دارولحوزنی دووری، ئیختیاری غهه نهکهه چی بکهه؟
به بی مه عشوقی شادی، دهس له مل ماتهه نهکهه چی بکهه؟
ره ئیسی تاقمی به دبه ختی سه ختی کیشی ئه ییامه
وهکوو وه حشی له زومرهی ئه هلی عوشرهت رهه نهکهه چی بکهه؟
که ئاهی سینه وهک جووشی سه ماوهر بی له جونبوش دا
له جیگهی چا له دلهما خوینی چه رگه دهه نهکهه چی بکهه؟
نه بوو بو من ده می غونچهی سرووری گوئشه نی وهسلت
له خارستانی هیجرت خاری میحنهت جهه نهکهه چی بکهه؟
بیابانی فیراقت وادییه کی گهرم و بی ئاوه
قه ناعهت گهر به ئه شکی ئاتهشی گریهه نهکهه چی بکهه؟
موشه وهش بوو به مه شرووتهی ئه لهه ئه وقاتی ئیرانه
به سالاری خه یالت فیکری دهفعی غهه نهکهه چی بکهه؟
له شوعلهی ئاقتابی ته لعهتت یهک مانگه مه حرومه
له ژیر باری غه ما پشتم هیلالی خهه نهکهه چی بکهه؟
دله وهک ئاش و دهرده ئاشه وانه بو مزه میحنهت
سرووشکی ده مده می چاوم، به سهیلی چهه نهکهه چی بکهه؟
له بو میعراجی وهسلت بی بوراقتی پرتهوی لوتفت
له کولبهی میحنهتی عهزمی حزوورت کهه نهکهه چی بکهه؟
عرووسی فیکری (ناری) زیوهری ته حسینی مه هموده
به بی زیوهر ده سا بووکی ته بیعهت زهه مه کهه نهکهه چی بکهه؟

لە تۆماری نەهاتی بەختی ئەزەل چ بکەم؟
لە چوونی رۆح و نەهاتی ئەجەل چ بکەم؟
بە غەیری تالی نەمدیوه دەوايه هەبێ بو دەردی
کە مەي نەبێ لە شیرینی عەسەل چ بکەم؟
کە دی رەقیب شیعرم مەتەحی جوانی یارە
وتی من غەزالم هەبێ لە رەوانی غەزەل چ بکەم؟
بە یارم وت کە دڵ جیتە فەرمووی تەماشای ئەم شیتە
لە بەیتی پر لە ئەحزان و خاپور و بێ عەمەل چ بکەم؟
تەشریفت بێنە کەلامت تەبشیری بو مە هیئەبێ
دەسا زوبە ئەجەل تخوا لەم ژینە بێ ئەمەل چ بکەم؟

نهکهه چي بکهه؟

که من بۆم دهس نهدا رهندی دهسا تهقوا نهکهه چي بکهه؟
ئهسیری زولفی تاتانم، که واوهیلا نهکهه چي بکهه؟
له کونجی سۆمههی زوهدم، ههزاران شیخ شاگردمه
له شیخ بهدتر ههموو سهرفی قهدی تهرسا نهکهه چي بکهه؟
ئهئین مهجنوونی زوو شهیدا به بالای سهوئی لهیلا بوو
منی شهیدا فیدای بالآت، ئهگهر لهیلا نهکهه چي بکهه؟
نه مهحویم تا که مهجو بم، نه ناییم تا بنائینم
به شۆری شیعی شیرینم، فهلهک شهیدا نهکهه چي بکهه؟
له ئهوسافی سهلاحهددین قهلهم ماندوو بووه ئهمجا
ئهگهر وهسفی خهرافاتی کۆری کیسرا نهکهه چي بکهه؟
خهیاڵم وایه بیری دل، له عوودی سینهما دهرخهه
له بو ئهم هۆزه جیماوه، دهنگی بهرپا نهکهه چي بکهه؟
له گۆشهی باخی کوردستان ههزار قانع به بولبول بوو
له باتی باخهوان ئهمرو، که خۆم ریسوا نهکهه چي بکهه؟

سۆزی عیشق

له سۆزی عیشقدا سووتام کهسی یارم نهبوو جاری
قۆری ئهم خاک و سهحرایه بهسهرخۆدا نهکهه چي بکهه؟

یاری دَل روبا

دَلَم زنجیر ئەکەم ئەمما، لە یاری دَل روبا چی بکەم؟
رەگم وشکە وەکوو پووشە، لە قوودێ کارەبا چی بکەم؟
کە من پێم پێر لە خاری میحنەتە هەتاکوو بەرئەژنۆم
قەدەم ئەنداز ئەکەم بۆ لات لەگەڵ کەوشی وەسا چی بکەم؟
لە پۆژ بێزارم و مەحەرم بە من هەر تاریکی شەو بوو
کە سێبەر هەر رەقیبم بێ، لە پۆژی ئاشکرا چی بکەم؟
سواری رەورەوێ مەرگم، ئەچم بۆ بەزمگاهی گۆر
ئولای عاریبەم ناوی، لە مەیدانی فەنا چی بکەم؟
دەمی کوژراوی ئەبرۆتم، دەمی خنکاوی ئەگریجەت
نەبی تاوی خەمیکم بێ، لە یاری بێ بەقا چی بکەم؟
بە ئاوی تیغی ئەبرۆت، شۆریا جەور و گوناحانم
لە رێو جەننەتە جیگەم، لە دیوانی جەزای چی بکەم؟
خەیاڵم بوو لەسەر ئەمەری بڕام تەرکی مەعاسی کەم
ئەبینم خۆی ریا بازە! لە تاعاتی ریا چی بکەم؟

بە جۆشى دىل

بە جۆشى دىل ئەگەر ئاور لە دنيا بەر نەدەم چىكەم؟
بە نوورى تۆبە پرووى رەشم پوناك نەكەم چىكەم؟
دەبا ھەستم ھەتا ماوم مەدانى چۆل و سەحرابم
لە دەروازەى موحەمەد گەردەنى خۆم دانەخەم چىكەم؟
لە رىگەى مەككە و تاييف وەكوو سەگ گەر نەلورىنم
لە مەحشەر چونكە بى نەقدم ئەگەر زارى نەكەم چىكەم؟
مەدینەى تۆبە جىگايى دەخالت يا رەسوللاھ
لەكەم دەستى دلى من پروو لە نەینەوا نەكەم چىكەم؟
مونافىق ھەر منم رەحمى بفرموو يا ئەبەلقاسم
لە سەر پردى سىراتا تۆ نەجاتم گەر نەدەى چىكەم؟
رەفىقانم مەلئىن ناساغە دەشتى سا چ تەدبىرى
كە تەدبىرىش دەكەن تەدبىرى عەفوم بو نەكەن چىكەم؟

چ بکەم؟

بە یادی شەمعی روخساریکی، دڵ ئیحیا نەکەم چ بکەم؟
بە شەوقیکی وەها چاری شەوی یەلدا نەکەم چ بکەم؟
وەکوو مەجنوونی مائکاول دەروودەشت بۆتە مەئوای من
لە حەیفی عاقلان خۆم شیتی پرووی لەیلا نەکەم چ بکەم؟
لە کۆری عیشقبازانانە ماوە قەدری رۆح و سەر
وەکوو پەروانە بۆ پرووی ئەو بە رۆح سەودا نەکەم چ بکەم؟
دەلێن یار خاکی بەرپیی سورمەییە بۆ چاومی دینم
بە کوێراییی رەقیبی لامەزەب، ئەو وا نەکەم چ بکەم؟
بە شەرتی بێتە لام شەرتە سەرم دانیم لە پیناوی
ئەگەر بۆ گاوەردوون، رۆح و سەر ژێرپا نەکەم چ بکەم؟
لە دوری وی گەدام و دیتە لام وەک شا دەبینم خۆم
لە چون و هاتنی، خۆم وەک گەدا، وەک شا نەکەم چ بکەم؟
ئەگەر با بۆنی تۆ بێنی (ئیمامی) وا دەلی گیانە
کە من رۆح و سەرم قوربانی رێگەی با نەکەم چ بکەم؟

عه زیزی میسری دل

ده لَین گیراوه نه ورۆکه عه زیزی میسری دل، چ بکه م؟
له پاش نهو من له گه لَ دل، شیت و پیتی وا به کو لَ چ بکه م؟
نهوه جوان و جیل و پاک و خاوین، بو چی گیراوه؟
منی پیری په شیمان و گونه هکار و خه جه لَ چ بکه م؟
نه ماوه باغ و راغ و رهونه قی سه حرا، خودا مه رگی
گوئووکات چوو له بهر نهو، من له دهشتی پر چقلَ چ بکه م؟
له باغیکدا که گولَ رویی به تاراجی خه زان، جا من
وه کوو بولبول نه سووریم داربه دار و چلبه چلَ چ بکه م؟
گرانه دهردی دووری، بهم له شه چون هه لگرم یاری
زه عیف و پیر و بی هیز و قوهت، بی شان و مل چ بکه م؟
(نیمامی) هیندی خه م خوارد، عاده تی پی گرتووه یاره ب!
ده سوړی بی وچان، گیزه و له دهردی چه رخ و خول چ بکه م؟

بارگهی یاران

دیت و رادهبرئ وهکوو سهروی رهوان من چیبکهه؟
که بهقووربانی نهکهه رهوحی رهوان من چیبکهه؟
قهدی نهو شوخه وهکوو دووخ و خهدهنگه نهفسوس
پشتهکهه کومه وهکوو مائی کهوان من چیبکهه؟
تازه ههنگاوی شلم کوانئ دهبی بو شهوپراو
جوانه زورجوانه بهئ رهوتی کهوان من چیبکهه؟
زهبری ئاوزهنگی برا و شل بووه دهستی جلهوم
دی دهنا پرهمیی بۆر و بدهوان من چیبکهه؟
ژوانی خوشی ههپهتی لاوهتی دیته خهونم
کاتی ئاویلکه لهگهئ زیندهخهوان من چیبکهه؟
شهوههتا رۆژئ لهبهه ئیشی لهشم نالهم دی
دیته گویم دهنگی (گهلۆ) و (نیوهشهوان) من چیبکهه؟
بارگهیان تیکهوه پیچا و بهرئ بوون یاران
له دنئ وا بهتهنئ پاشی نهوان من چیبکهه؟
ژیانی من ئیسته وهکوو خۆری دهمی زهردهپهه
پیم نهما تین و گور و هیز و تهوان من چیبکهه؟
(سروه) هات خونچه گوئی باخی نهدهب پشکووتن
باخهوانی گهرکه تازه جهوان من چیبکهه؟
ئاو نهبوو نهو دهمی (هیمن) مهلهوانی کورد بوو
ئاو شوکر زوره وهرن زوو مهلهوان من چیبکهه؟

(۸) ھەژار ۱۹۲۱-۱۹۹۱

ئەگەر ئاۋھا نەكەم چ بکەم؟

ئە كەركووكم بە ئاب، ئارەق ئەبەر گەرما نەكەم چ بکەم؟
كە بەرچایی بە ماستی شل، بە پیالیک چا نەكەم چ بکەم؟
ھەموو رۆژی سەعاتی دوان نەبی، ئاوی ئوتیل دەبرن
ئەگەر تەرخی دەموچاۋ شتن و ئیستینجا نەكەم چ بکەم؟
ئە حەوت و نیو دەبی بۆ کار بچم، ریم چارەگیك دوورە
ئە حەوت و چارەگیكرا شانی بۆ پیدئا نەكەم چ بکەم؟
ئە (دارک روم) ی پر ھالو و بین ناخۆش و بی مەنفەز
ئەگەر چەند تەبع و تەکبیریکی بۆ (سونا) نەكەم چ بکەم؟
ئە دواز دەدی دیمەوہ برسیمە ماندووم قرقرەدی زگمە
كە ورگی لامەزەب تا مل پری شۆربا نەكەم چ بکەم؟
بە ماستاویکی شین و تامنەدار، یان ئاۋە بەفری زۆر
بە دوو ھیشوو تری، یان گرکە بۆری با نەكەم چ بکەم؟
ئیتەر ھەر بانگی تەنزىلاتە یان شەربەت بە دوو فلسە
ئە جینگەى خەو جنیودان، داد و واوہیلا نەكەم چ بکەم؟
سەر ئیۋارە دووبارە کارە تا شەو کاتی حەوت و نیو
ئە باتی سینەما و گەردش بەرەو خەو را نەكەم چ بکەم؟
شمەك ھەلگرتنە بۆ بان و خۆدانە بەعەرزیدا
ھەتا خەو دوو قسەى قۆریش دەگەل شوکرا نەكەم چ بکەم؟

ته خمیسی (بارگهی یاران)
هه ژار شیعی مام هیمنی ته خمیس کردوو

ژارگهی ماران

به ره به پوچکesh ههیه سه رما مه! شهوان من چ بکه م؟
ئه م مندا لانه که بی کراس و کهوان من چ بکه م؟
دئی بردووم کچه تیوی که رهوان من چ بکه م؟
دیت و راده بری وه کوو سه رووی رهوان من چ بکه م؟
که به قوربانی نه که م رووخی رهوان من چ بکه م؟

من نه شه رقیم و نه غه ربیم و نه نه مریکی، نه رووس
نه موسوئمانی به راستم و نه جووم و نه مه جووس
پیر و زورهانم و خورپهی دی دلم بو کچی لووس
قه دی نهو شوخه وه کوو دووخ و خه دهنگه نه فسووس
پشته که م کو مه وه کوو مائی کهوان من چ بکه م؟

سه ره لهرزوک و قوئل و چوکه شل و زگ په نه ماو
لاملم خواره پشوم سواره پرپوش و کزه چاوم
چوار په لم شل بوو له شیشم بوته لانکه شکاو
تازه هه نگاوی شلم کوانی ده بی بو شه وراو
جوانه زورجوانه به ئی رهوتی کهوان من چ بکه م؟

به زگی برسی خهوم نایه ههچهنده وهرکهوم
نارهزوم هه ر نهوهیه نانی گهرم بیته خهوم
وهکی رهشکیکی رزیو پسپسه گش قهلف و گهوم
زهبری ناوزهنگی برا و شل بووه دهستی جلهوم
دی دهنا پرهمیی بۆر و بدهوان من چ بکهه؟

دم دمی چی؟ نهوه دوینی بوو نهمن زۆر کهونم
دایکه وای رهحهته! نهوسایه کوتابووی تهونم
وشک و رهق بومهوه تازه دهگهریم بو شهونم
ژوانی خووشی هه رهته لاوهته دیته خهونم
کاتی ناویلکه دهگهل زینده خهوان من چ بکهه؟

خهلکی پیی وایه له خوشیانه ههراو گالهم دی
نا براهه له دهستی زالمهکانه زالمه دی
ورتهیی کونه برینانی دهم ناوالهم دی
شهوههتا رۆژی له بهر ئیشی لهشم نالمه دی
دیته گویم دهنگی گهلۆ و نیوهشهوان من چ بکهه؟

له چیاان و له دهشتان و له لادی و شاران
هیچ شتیکی نیسته نهماوه وهکوو جاری جاران
دهوهره سهیری به رۆژی مژ و گوپال باران
بارگهیان تیکهوه پیچا و به ری بوون یاران
له دنی وا بهتهنی پاشی نهوان من چ بکهه؟

دەچمە لای ھەركەسى بۆ كارى دەلى كۆير و كەرە
يەك دەلى لاچۆ لەبەر چاو ئەوى تر ئىژى ھەرە
ئەوى بۆم ماوە تەوہ چاوى تەر و پىستى گەرە
ژيانى من ئىستە وەكوو خۆرى دەمى زەردە پەر
پىم نەما تىن گۆر و ھىز و تەوان من چ بکەم؟

خۆم وە کوو زەرنەقوتە و زارۆلەكانىش روتن
حەوتى وام ھەن كە دەمى خواردنى وەك حەو حوتن
دوینى ئىواری لە سەربانى ھەلم خست توتن
(سروە) ھات خونچە گۆلى باخى ئەدەب پشكووتن
باخەوانى گەرەكە تازە جەوان من چ بکەم؟

خالەباس يادی بەخیر ئەو دەمى داکى مردبوو
ھەرودھا وشک و برینگ نایە قەبر نەى یشت بوو
دییەكەى ئیمە ھەمووی دیم و تەلان و گرد بوو
ئاو نەبوو ئەودەمى (ھیمن) مەلەوانى كورد بوو
ئاو شوكر زۆرە وەرن زوو مەلەوان من چ بکەم؟

(۹) هیڤرش ۱۹۵۱-۲۰۱۳

تیته لکیشی شیعی (بارگهی یاران) ی هیمن،

شارگهی یاران

دۆست و یاران که هه موو سه ربه هه وان من چبکه م؟
نه له مان سیله نیگایه ک، نه له وان من چبکه م؟
ئه چمه جیژوان به خه یال، خوینه ره وان من چبکه م؟
(دیت و راده بری وه کوو سه پوی ره وان من چبکه م؟
که به قوربانی نه که م پووحی ره وان من چبکه م؟)

به رهوش چه شنی فریشته، به به ژن وهک قینووس
به نه خش جه وهه ری جوانیی، دله که م وهک ده سنووس
شوخی شوخی دلی بردم، سه ری پیری به خسووس
(قه دی نه و شوخه وه کوو دووخ و خه ده نگه نه فسووس
پشته که م کوومه وه کوو مائی که وان من چبکه م؟)

یادی نه و دهوره به خیری که له سه ر قه ولی گراو
دامده گرت سه نگه ری جیژوانی به چهک دهوره دراو
چ زوو بوئی نامه وه پیری ره شه داوی له ناکاو
(تازه هه نگاوی شلم کوانی ده بی بو شه وراو
جوانه زورجوانه به لی رهوتی که وان من چبکه م؟)

تۆ بلی بیتهوه ئەو رۆژە، شەوی دەربکەوم
بەکرە شوقاری دەغەل هەلبکەوی رپی بکەوم
داخەکەم! جەردەیی پیری پەکی خست رەوت و رەوم
(زەبری ئاوەنگی برا و شل بوو دەستی جەلەوم
دی دەنا پرمەیی بۆر و بدەوان من چبکەم؟)

چ دەپرسی گۆلەکەم، کوێه مەکان و کەونم؟
لیک ترازاوه کر و رایەل و داوی تەونم
زار و بیزار و زەبوون، زەرد و کز و بی لەونم
(ژوانی خوشی هەرەتی لاوەتی دیتە خەونم
کاتی ئاویلکە دەگەل زیندەخەوان من چبکەم؟)

عومری پیم وابوو منیش دەوری مەی و پیالەم دی
کوانی دەمزانی کە ئەو رۆژەرەش و تالەم دی
نییه رازداری بلیم گیانە لە چی زالەم دی
(شەو هەتا رۆژی لەبەر ئیشی لەشم نالەم دی
دیتە گویم دەنگی گەلو و نیوەشەوان من چبکەم؟)

دەخولیمەوه ئاواره و بیچارە لە شاران
دەسناکەوی یەکرەنگ بی رەفیقی وەکوو جاران
بو نەگرم ئەمن ئەورۆ وەکوو هەوری بەهاران
(بارگەیان تیکەوه پیچا و بەرپی بوون یاران
لە دنی وا بەتەنی پاشی ئەوان من چبکەم؟)

چۆلە جیژوان! بگرە و ھەلایە شەرە
لەش ھلۆلە، دل کۆلە، چاوەکەم سوور و تەرە
ئە ی پەری شادی وەرە تاوی بە لاما تیپەرە
(ژیانی من ئیستە وەکوو خۆری دەمی زەردە پەر
پیەم نەما تین گور و هیژ و تەوان من چبکەم؟)

مائیان ئاوابی ئەوانە ی بەوەفا دەبزووتن
گەردن ئازادی لەوانەش، کە لە من لالوتن
خۆش بەودەمە ساقی بە سەفا پیکەو جوتن
(سروو) ھات خونچە گوئی باخی ئەدەب پشکووتن
باخەوانی گەرەکە تازەجەوان من چبکەم؟)

کی بوو؟ بۆ ئەھلی ئەوین، شیعەر و وشە ی وەک دوو بوو
دووی دەریای ئەدەب و پیرەھە ئۆی ھەلگورد بوو
بەرژە ناوی لە ژیان گەرچی بەروالت ورد بوو
(ئەو نەبوو ئەودەمی (ھیمن) مەلەوانی کورد بوو
ئەو شوکر زۆرە وەرن زوو مەلەوان من چبکەم؟)

بۆ ئاسۆ

كە من ئیستا لە تۆ دوورم، شین و گریان نەكەم چ بکەم؟
لە تاوی تۆ قورێ سەربان، بە بان سەردا نەكەم چ بکەم؟

زریان سەرچناری

(رازگەهی یاران)

تیئە لکیشی (بارگەهی یاران) ی هیمن

دەستی قەدەر گیرى کردووم لە هەندەران من چبکەم؟
لێم حەرامە گەرانەووە بۆ کوردستان من چبکەم؟
چاو بەگریانم لە دووری کۆری یاران من چبکەم؟
(دیت و رادەبرئ وەکوو سەروى پەوان من چبکەم؟)
(کە بەقوربانى نەكەم پووحى پەوان من چبکەم؟)

ئىستا خوشەویستی بەراست، هەر نەماوە سەد ئەفسووس
هەمووی بۆتە خەڵەتان و بەدفعەری و زمانى لووس
زمان لەنگە کە وەسفی کات بۆی دەنووسم بە پینووس
(قەدی ئەو شوخە وەکوو دووخ و خەدەنگە ئەفسووس
پشتەكەم كۆمە وەکوو مائى كەوان من چبکەم؟)

هەرچه ند لیڤه وهکوه دیلم ههردوو دهست و پی بهستراو
هه ر به و هیوایه م که جارێ دی بتان بینم به چاو
وهکوه مردوی گۆریشینم، دهژیم ته نیا من به ناو
(تازه ههنگاوی شلم کوانی دهبی بو شه وراو
جوانه زۆرجوانه به ئی رهوتی که وان من چبکه م؟)

له دوریتان لیم هه رامه خواردنه وه و خواردن و خه وم
بومه رموژنان، بمبینن هه رگیز نالین که نه وم
که س نییه هانای بو به رم، دهستم بگری نه که وم
(زه بری ناوزهنگی برا و شل بووه دهستی جله وم
دی ده نا پر مه یی بو و بده وان من چبکه م؟)

ئیتتر چۆن وهک خوی بمینی رهنگ و روو و شیوه و له ونم
به شه و خه و بینینه و به رۆژ خه ریک ته فسیری خه ونم
کوور و کویر و سه ر بیتوکم، وهک هاوته مه نی که ونم
(ژوانی خوشی هه ره تی لاوه تی دیته خه ونم
کاتی ناویلکه ده گه ل زینده خه وان من چبکه م؟)

زۆر ده میکه په ریشانم، ئاه و نرکه و ناله م دی
به لام من نازانم کهنگی مردن بو نه م ماله م دی
ئیتتر کو تای به م ژینه ناله بار و تاله م دی
(شه و هه تا رۆژی له به ر ئیشی له شم ناله م دی
دیته گویم دهنگی گه لو و نیوه شه وان من چبکه م؟)

بوومه ته جيئ تانه و ته شهر كه سانيكي به دكاران
ده ئين ئهم كابران نه ماوه كورده كهي جاري جاران
چون من شيت نه بم و به سه رخودا نه دهم به رد و داران
(بارگه يان تيكه وه پيچا و به ري بوون ياران
له دنئ وا به ته نئ پاشي ئه وان من چبكه م؟)

پيشينان وتيان ئهم ژينه بيوه فايه و بيغه ره
وهكوو باراشي ده تهاري هاواريش كه يت، ئه و كه ره
خوزگه م به سه رده مي لاويم نهكوو جاريك سه د كه ره
(ژياني من ئيسته وهكوو خوري ده مي زه رده پهره
پيم نه ما تين و گوپ و هيز و ته وان من چبكه م؟)

له ولا ترچن ئه و كه سانه ي كه بيكه لك و نابووتن
ره حمه تي خوا له و كه سانه ش له ري ئه ده بدا سووتن
جيگه يان ناو دل و گيانه زيړي هه ژده و ياقووتن
(سرووه) هات خونچه گوئي باخي ئه ده ب پشكووتن
باخه واني گهره كه تازه جه وان من چبكه م؟)

ده ردي دوري ده ردي دوري كوشتمي، دل ورد بوو
چاره نووس! بوچ وات ليكردم من گوناھي چم كرد بوو؟
(هيمن) يش هوئي غه ريبي بوو كه به ده ردي دل مرد بوو
(ئاو نه بوو ئه و ده مي (هيمن) مه له واني كورد بوو
ئاو شوكر زوره وهرن زوو مه له وان من چبكه م؟)

(۱۱) پاوچی

شینى زانای خواناس، مامۆستا مه لا عهزیزی تورجانی

له ناو زۆنگی خه ما، داری سه دهی خه م شین نه که م چ بکه م ؟
مژۆلی چاوی کز، فییری کله ی نه سرین نه که م چ بکه م ؟
فه له ک گۆری عهزیزیکم ده کوئی کو له کوتراوم
گوئی سه رگۆری سه رکه وتن، به شین په رژین نه که م چ بکه م ؟
به کوچی تو عهزیزی گهل، دئی کو مه ل بریندارن
که خوین ریژی له سه ر زامی دئی به برین نه که م چ بکه م ؟
ده ریدینه ده بی ده ربی به بی تو دیده پروانی
له چاوی ناخونه کدار و دژیو و تۆنه بین چ بکه م ؟
فه له ک دهستی شک، بوچی شه می هوژی و ده به ر بادام ؟
له داخی تو فه له ک، حاشا له شوقی ژین نه که م چ بکه م ؟
به لا، نا له و چل و ژانی له بن سه ردایه، ناچارم
که خۆم توشی چل و ژان و گر و نالین نه که م چ بکه م ؟
شه می به گیانی تورجانی، کوژاوی باده وهی مه رگه
له تورجانی به بیگیان و له گیانی بی نه وین چ بکه م ؟
له سه ر گۆری هه موو ژین دۆره کانی گهل ده ئی (پاوچی)
که هاواری له سوود و به ره می یاسین نه که م چ بکه م ؟

چاری بی چاری

به نووری خوا نه گهر مائی دلم پرووناک نه کهم، چبکه م
به گر شهی شه وچرای وه حدهت دهر وونم پاک نه کهم، چبکه م
به هاری نامرادی گهر به سه رماهات به دووقوئی
نه گهر بو خوا، به بییری خوا، برینم چاک نه کهم، چبکه م
نه وهی بوومه و هه چی دهمبی، نه گهر برپوا به جاریکی
به سه بر و حه وسه له و هیوا، شوکر بو تاک نه کهم، چبکه م
له زۆربهی زۆری بیداری زه مانه، گهر نه نالینم
برا و دوست و ره فیق و خزم و کهس خه مناک نه کهم، چبکه م
نه گهر نه فسم بکا زۆری و به ناحهق لیم گروو بگری
به حهق، گهر نه یکوژم ئاخر، نه فس گهر خاک نه کهم، چبکه م
له دنیای پر له (هالۆزی) ژیان سوپما سه ری حاجی
به (هیوا) گهر سکا لایه له به ری بیباک نه کهم، چبکه م

(۱۳) مەلا ئەحمەدى قازى پىنجوئىنى

خەزىنى جەواھىر پىنج خىستەكى

رې كە زەخىرە خوازە مەن بە خەتاۋە چىبىكەم
بەبارى بەدرەۋىشتى و كۆلى رىاۋە چىبىكەم
بە روۋى زەبۇن و زەرد و نامەى سىاۋە چىبىكەم
بۆكەسبى تۆشە تازە عومرم نەماۋە چىبىكەم
بە روۋت و قوۋتى كە كاتى چۈنەدەربى چىبىكەم

چی بکه‌م؟

که نووری ته‌لعه‌تی یارم له تووری دل برا چی بکه‌م؟
ته‌نووری می‌جنه‌تی دووری له سینهم هه‌نگرا چی بکه‌م؟
ئه‌وا چو بو سه‌فه‌ر له‌یلا به‌جی‌ماوم له بن که‌یلا
دل‌ه‌ی مه‌جنوون به‌واوه‌یلا به‌دویا هه‌لخرا چی بکه‌م؟
هه‌تا‌کوو تا‌قه‌تم مابوو هه‌موو غه‌م نان و هه‌لوا بوو
که‌خانه‌ی سه‌بره‌که‌م سووتا که‌په‌رده‌ی دل درا چی بکه‌م؟
به‌ئه‌مری حه‌ق قه‌له‌م بو ئیمه‌هه‌ر دهرده‌و غه‌می نووسی
ئه‌گه‌ر شیوه‌ن نه‌که‌م سه‌بر و قه‌رارم لی برا چی بکه‌م؟
قه‌له‌م رۆژی ئه‌زهل بو ئیمه‌هه‌ر دهرده‌و غه‌می نووسی
هه‌موو رۆژ گه‌ر نه‌نالینم له‌ناو خاک و قورا چی بکه‌م؟
ئه‌گه‌ر چی شین و نالینم له‌کن تو پارویه‌ناکا
له‌دونیادا به‌به‌دناوی که‌من زانگم زرا چی بکه‌م؟
له‌باغی عومری خۆم و حوسنی تو بی به‌هره‌بم تاکه‌ی؟
له‌به‌ر ده‌رگا‌هی تو هه‌ر دابنیشم له‌م قورا چی بکه‌م؟
به‌به‌رگی تازه‌وه‌هه‌رکه‌س ئه‌بینم مه‌ست و مه‌سرووره
هه‌میشه‌قانع و (سابر) له‌توی به‌رگی شرا چی بکه‌م؟

خودا هاواره

خودا هاواره ئەم شەو دولبەرم ئی دابرا چی بکەم؟
شەرازی ئاگری دووری ئە سینەم هەنگرا چی بکەم؟
لەبەر دەرد و غەمی یارم نەخۆش و خانەبیزارم
وەکوو مەجنوون دڵم بۆ چۆڵ و سەحرا هەنخرا چی بکەم؟
خودا رۆژی ئەزەل گریان و قور پێوانی پێ بەخشیتم
بە ئەمری حەق وجودم هەنەکیشم ئەم قورا، چی بکەم؟
قە ئەم رۆژی ئەزەل بۆ ئیەم هەر دەرد و غەمی نووسی
هەموو رۆژ گەر نەنالم ئە ناو خاک و قورا چی بکەم؟
قسە ی بێ فائیدە و بێ جێ زەرورەت پێم نەکا نایکەم
ئەگەر گریه و فوغان ناکەم ئە ئارامم برا چی بکەم؟
هەموو عەلەم بەبەرگی جەژنەووە سەر مەست و خوشحاله
ئەگەر قانع نەبم (سابر) ئە نیو بەرگی شرا چی بکەم؟
نەگەییە دامەنی حوسنی هەناسە ی (سابری) یاران
ئە دونیادا بەبەدناوی کە من زەنگم زرا چی بکەم؟

لەسەر غەزەلیکی مەحوی

کە واوەیلا بە دووری ئەیلا ئە دوجەيلا نەکەم چ بکەم
بە ئەشکی دیدە لیشاوی خەم بەرپا نەکەم چ بکەم
لە مەيخانەي ژيانا مەي بەسەر مەيدا نەکەم چ بکەم
«بە نووری بادە کەشفي زوڵمەتي تەقوا نەکەم چ بکەم
بە شەمعیکی وەها چارەي شەویکی وا نەکەم چ بکەم»

لە تیشکی روومەتي جوانی ئەلئی رووناکیی لالایە
لە تاسەي بۆنی سەرسینەي ئەلئی میسکی بوخارایە
لە بەرزی و شوخی و شەنگی قەد و ئەو بەژن و بالایە
«لە خەزنەي دلی مەدا هەرچی هەیه هەر داخی سەودایە
دەسا ئەم نەقەدە دەردی عەشقی پی سەودا نەکەم چ بکەم»

براگەل خۆ موسوڵمانم گەلی جارم نەکرد هاوار
لە باخی جوانیا تازەگوئیکە بۆ منی دئزار
لە دەستی دوور مەکەن توخوا، نەکەن زینهار هەزار زینهار
«لەگەل دەستی مەلا پی ناکەوی زیناری زوئی یار
وەکوو شیخ ئیختیاری مەزەهەبی تەرسا نەکەم چ بکەم»

رەقىبىم ھەر وەكۈۈ جادوو تەنى سىجىرى لەسەر رېما
بەلام بېسوود بوو ھەر چەندە ھەمووم شېلا لەژىر پېما
لە خۆى پارامەوۈ ئىنجا لەوانەى دەورى ھەر كى ما
«لە رېى ئەو شۆخەدا خۆم كرده خاك و پېى نەنا پېما
دەسا خاكى ھەموو عالەم بەسەر خۆما نەكەم چ بکەم»

منى ئاۋارە لەم شارە ژيانم ئىشە يا نۆشە
سەراسىمەم چە قەوماۋە ئەبىنم گشتى رەشپۆشە
ئەۋى ئەيىنى بېدەنگە ئەلېى مەستوورە بېھۆشە
«دەمىكە شارى پر شۆرى مەحبەبەت مات و خامۆشە
بە قانونى تەجەننەن شۆرشى بەرپا نەكەم چ بکەم»

ئەلېى مندالى ساۋايە دىم: ھاۋارى دولبەرىيە
كزە دووربىنەكەى چاۋم لەباتى ئەم سەر، ئەو سەرىيە
ئەۋەندە فرمىسكى رشت دېدەم تەپراىى ئاخىر و ئۆخريە
«لە چاۋا نەم نەما بۆ گرىيە نۆبەيى سوجدە بەردەرىيە
سىياسائەم نەبارە، نوپژى ئىستىسقا نەكەم چ بکەم»

جەمالت زولمەتە بۆ من دەلى بۆ خەلقى ۋەك شەمە
ژيانى پر لە ئالام گەھى ترسە و گەھى دەمە
ئەۋى من خۆم بە خۆم كىرد لەپى تۆدا ھەزار نەۋعە
«لەسەر تۆم دوژمنە دنيا قەزىيەم (مانع الجمع)ە
كە تەركى تۆ نەكەم تەركى ھەموو عالەم نەكەم چى بکەم»

بهسه نهی نهفسی نههماره بهسه بهس شیت و بهدخوو به
نهوی دوووو ریاکاره نهوه نهپویه مهجووبه
به هیج ناچی نهناو عامه له عیله وهک نههرستوو به
(بهجی ماوم له یاران نابهجی ماوم نهجهل زوو به
به مردن لهم قسووری ژینه ئیستیعفا نهکهه چی بکهه)

نهگهر چی چوو به با عومرم له ریژهی عاشقا مهجوی
بهلام داوینی بهر نادهه ههتا دار البقا مهجوی

(نهوا لهیلا به رۆژی ههشر نهدا وادهی لیقا مهجوی
ههتا قامی قیامهت ئاه و واوهیلا نهکهه چی بکهه)

داخ

له داخی چوته هه ئدانی کهر و چوارپی خودا چی بکه م؟
له تاوی وات و ویتی زۆر بلایی بی جی، خودا چی بکه م؟
له قینی مهست و دیوانه ی نه زانی بی چه یا وهخته
هه ئیم، چاره م چیه یاران برۆم بو کوی، خودا چی بکه م؟
خه تای کئی بگری پیاو ئیستا که نادان گهرمه بازاری
دهغه لّ خوی شای که سانه و په ندی پی ناوی خودا چی بکه م؟
غم و غوسسه ی زهمانه که م نه بوو، بو رهنج و نازارم
غمی تر هاته سه ربارم قه دهر وابوو خودا چی بکه م؟
له خوړا خو ده کوتنه ههر مه به ستی باکوو تییناگهن
نه زان چۆن تیدهگا، که ی چا ده بی وابی، خودا چی بکه م؟
ئه ئین ئیستا گرووی تر به ناوی دانیش و عیلمو
خه ریکی گیره شیوینین له شار و دی، خودا چی بکه م؟
خودا سا خۆت بگه فه ریای که لی چه وساوه یی بی که س
عیلاجی کار له دهست (هیژا) ی هه ژار نایی خودا چی بکه م؟

نِيَّوَه بَلِيَن چي بڪهه؟
 ساراسيمهه، پهريشانم، چي بڪهه؟
 دئم شڪا، هه راسانم هه راسان، چي بڪهه؟
 ديوي خهف هت ريي پي گرتووم ري برانه، چي بڪهه؟
 هاوارهاوار دلدارانه چي بڪهه؟
 پهله قازي تهك وده و نيودهرو نيودهشهو
 پيلاوي مه حكهه كاڻه و پيتاوه له پي دراوه
 ريم لي برا چي بڪهه؟

-
 -
 -

خاوهني هه ست روژي هه زار جار نه مري، نه مري
 نه ي هاوار نِيَّوَه بَلِيَن چي بڪهه؟
 نِيَّوَه بَلِيَن چي بڪهه؟

دئی بولبول له دهوری باغی گول یاری نه کا چ بکا؟
له تاوی غونچه هه ردهم، شیوهن و زاری نه کا چ بکا؟
زهمانی له زهتی پویی و دهوری زیلله تی واهات
نیتر یاران له مهولا پروو له دلداری نه کا چ بکا؟
له ناهی گهرمه وه وا لیوبه بار و خیشکه نیستیکه
له عهینی چاوه کانی، خوین و ئاو جاری نه کا چ بکا؟
شهو ی هیجران خه یائی یار ده کا، ئه سلا خه وی نایه
به یادی رۆژی وه سلی، چه ز له بیداری نه کا چ بکا؟
به کوفری زولفی، رپی نیسلامی به ستووه، بویه دئی نیستی
وه کوو سه نغانی دایم مهیلی زتناری نه کا چ بکا؟
دلم عهیبی نییه، گهر روی زهمین ته پرکا به خوینی ئه شک
به ناهی دودناکیش، ئاسمان تاری نه کا چ بکا؟
له لایی فیرقه تی یار و له سوئی میجنه تی ئه غیار
له هه ردوولا دئی مسکین، ره جاکاری نه کا چ بکا؟
هه وای یاری له سه ر ده رناچی ئه سلا له و جه فای دوری
دئی بیچاره کهم هه ردهم وه فاداری نه کا چ بکا؟
ئه گهر چی بیوه فا یارم جه فایدا، ئه و دئی مسکین
وه کوو سافی له به دبه ختی فیداکاری نه کا چ بکا؟

که پوژی وهسلێ ئاوابوو به چاو گریان نهکههه چبکههه؟
 شهوی ههجرانی وا داهات که دڵ بریان نهکههه چبکههه؟
 به کینهی من دووباره چهرخه کهچ وا کهچ مهرداری کرد
 منی بێ تالعیش بهو نهوعه گهر دهوران نهکههه چبکههه؟
 بهبێ یارم ههیات تهئخ و ئهجهل شیرینه ئیستاکه
 له جهژنا گهر روحی شیرینی خۆم قوربان نهکههه چبکههه؟
 وهکوو دهوری فهلهک دائیم له دهوری یار نهبم، یاران
 فهرامۆشی بهکێ دێ دڵ که سههر گهردان نهکههه چبکههه؟
 ئهگهر دهرمان نهکا بهیماریی دڵ بێ وهفا یارم
 له دهردی بێ دهوا گهر چاوهڕێی لوقمان نهکههه چبکههه؟
 وهکوو یوسف له زیندانی غهما چهپسی عهزیزیکم
 له بۆ تهسکینی جاری روو له لای کهنعان نهکههه چبکههه؟
 تهبیب نهیت و دهوای دهرت نهدا چارههه نییه (سافی)
 به مردن گهر عیلاجی دهردی بێ دهرمان نهکههه چبکههه؟

له دووری تو دلی زارم نه گهر زاری نه کا چ بکا
له چاوان خوین وهکوو دیجله و فورات جاری نه کا چ بکا
وهکوو بولبول به شین و ناله گوئشه ن گهر نه شیوینن
له دهستی باغهوان شهکوا له به دکاری نه کا چ بکا
له شامی په رچه مت گهر شه معی روخسارت بگیری سینی
وهکوو په روانه دل گهر مه شقی دلداری نه کا چ بکا
له گوښه ی بیکه سیدا بیئومید و بیئه مهل ماوه
له ژین بیزاره داوای مهرگی یه کجاری نه کا چ بکا
که سی گهر به سته یی زولفی که مهندي یاری شیرین بی
وهکوو فهرهاد له بیستوون کوکه نکاری نه کا چ بکا
گوته: عهونی نه گهر بی، باخهوان باخی سینهم بی
به نارنج و تورنج و سیو و بی یاری نه کا چ بکا!

(۱۹) مستهفا پاشا ياموئكى

پييم دهئين مه ندوب و نازانم بليم چى و چى بكه م؟
توخوا سا پييم بيژن وهقتى مه جليس چى بكه م؟
؟؟؟

(۲۰) نه حمه دى نالبيه ند

ئاخ ژ عه شقى مه دهوام ئا چ بكه م ؟
نهى هه پرو قهول و كه لام ئا چ بكه م ؟
خه بهر كه خوش كو ژ يارى مه نه هات
زين و به لقيس و زوله يخا چ بكه م ؟
دل بهرى دل برو رح چو عه ده مى
زهر به كى بژهره لمن دا چ بكه م ؟
ذيلله تا هو چو كه سا قهت نه بره
وهى كو نه ف حاله ته ئيزا چ بكه م ؟
ره به نم كه فتمه ده ستى سه نه ما
چيه ته دبىرو سهرو را چ بكه م ؟
زه حفن ئىرو له نا فا مه برين
وهك شه طى خون ژ دلى زا چ بكه م ؟
سه فه را ريحله ت و چونى نه فا هات
دل ژ غه فله ت مه نه ترسا چ بكه م ؟
شه به تهك ته حله به لى دقيت كو قه خوين
هيژ مه تاما وى نه كيشا چ بكه م ؟

(۲۱) میرزا غه فوور

پینج خشته کی له سهر غه زیکی مه حوی

له گهڼ وهزعی زه مانه و به ختی بهد، دهعوا نه کهم چ بکه م؟
به نه قدی رۆحی شیرین کولبه یی سهودا نه کهم چ بکه م؟
وهکوو مه نسوور ته نافی بو سهرم پهیدا نه کهم چ بکه م؟
(به نووری باده که شفی زولمه تی ته قوا نه کهم چ بکه م؟
به شه معیکی وهها چاری شه ویکی وا نه کهم چ بکه م؟)

له که نجینه ی دلم روانی، که نایا نه قدی تیدایه
که نه مزانی له من زیادتر، نه ویش مه جنوونی له یلایه
گوتی: سه رمایه و سوودم، هه موو راجیع به «مه ولا» یه
(له خه زنه ی دلمدا، هه رچی هه یه هه ر داغی سهودایه
دهسا ئه م نه قده دهردی عیشقی پی سهودا نه کهم چ بکه م؟)

موسه لسه ل تارویو، ئالاوی گه ردمه وهکوو ره شمار
جه فا و جه ور و خه م و میجنه ت، به لا و فیرقه تی دلدار
عه جه ب داویکه تووشی بووم ته لیسماتیکه زور دژوار
(له گهڼ دهستی مه لا ری ناکه وی زونناری زولفی یار
وهکوو «شیخ» نیختیاری مه زه بی ته رسا نه کهم، چ بکه م؟!)

خودا چ بکهه، له گهل نهه به خته دوونه؟ چوڼ بکهه چارې؟
له گهرداوی غهما غهرقم، نییه بو من مه ده دکاری
چ مینه ته؟ گهر سهر و مالم نه دهه نه مړو له ری یاری
(له ری نهو شوخه دا خوځم کرد به خاک پی پیا نه نام جاری
دهسا خاکی هه موو عالم به سهر خو ما نه کهه، چ بکهه؟!)

وهکوو نه هلی ته شه ییوع دل، له ماته مدا عه زاپو شه
به بادهی نه شک و هه سره ته، دائیما سهرمه ست و مه دهو شه
ده لئ: زه هریش نه گهر بیئی؟ له ده ست نهو شوخه بینو شه
(ده میکه شاری پرشوری مه حه بیه ته مات و خامو شه
به قانونی ته جه ننون شوړشئ ئینشا نه کهه، چ بکهه؟!)

«له چاوا نم نه ما بو گریه، نو بهی سه جده به رده ریبه
سیاسالم نه باره، نو یرئی ئیستی سقا نه کهه، چ بکهه؟»

به مه علوومی خه تابارم، که لامم بو یه (لا سه مهه)
به شیتیم تی مه گهن یاران، زه مانه ناگر و شه مهه
له روو باران ته ماشا کهن! هه موو نه شکي منه و ده مهه
(له سهر تووم دوشمنه دنیا، قه زییه مانیه ولجه مهه
که ته رکی تو نه کهه، ته رکی هه موو دنیا نه کهه، چ بکهه؟!)

له گهل دلداهه موو وه قتم، نيزاع و شور و ناشووبه
گوتم: تو تاقه تي عه شقت نييه، حالتي مە جزووبه
گوتی: شيتی، برۆ، دنيا خه رابئاباد و مە خرووبه
(به جي ماوم له ياران، نابە جي ماوم. نه جهل، زوو به!
به مردن له قسووری ژينه ئيستيعضا نه كهه، چ بكهه؟!)

هه تا كهی، نهی دئی ريسوا، خه ريكي مه سئه لهی نه حوی
ته ماشای نوتقی شیرين و كه لامی شه هدی وهک (مه حوی)
ده فهرموئ: قيسمه تي عاشق، هه موو هه ر شيوه نه (مه حوی)
(نهوا لهيلا به رۆژی هه شر نه دا وادهی ليقا مه حوی!
هه تا قامی قيامهت، نه و واوهيلا نه كهه، چ بكهه?!)

دەبى ئەھلى بەسەر فەرقى گلى بەر پىت ئە كل چىبكا؟
ئە روتا غەيرى زەم بولبول دەبى تەعرىفى گول چىبكا؟
كە ئەو سەرۋوۋە بە نوورى مەي ئە گوئشەن كوئى داگىرسا
كە گوئپەنگى ئە روو نەپرئ نەسووتى بوى چقل چىبكا؟
ئەگەر ئەو شوخە يەككەم دەم بە خەندە روو ئە گوئشەنكا
ئە شەرما غونچە گەر عەودەت نەكاتە بەتنى چل چىبكا؟
وەرە زاھىد بىيىنە مەشعلەلى حوسنى جەمالى يار
بەغەيرى مەزھەبى ئاتەشپەرست فەرموو دل چىبكا؟
ئە بازارى موحىببەت مشتەرى ئەو ماھە حەيران
پەواجى حەزرىتى يوسف كە كەمتر بى ئە قول چىبكا؟
ئە بەرگى عارىيە مەجنون كە عارى بوو بە ئەيلاى وت
دەبى ئازادە سەروى گوئشەنى عەشقت ئە جل چىبكا؟
ھەموو عالەم كە سەر گەرمى قەدەح بازى مەين (حەمدى)
ئە ھاژە سەيلى فرمىسك و ئە گريانى بەكول چىبكا؟

(۲۳) ناسح جهیده‌ری

دهستی کرد دیسان به باران هه‌وری غه‌م

سا خوا ناسیح ده‌ئی من چی بکه‌م؟

؟؟؟

(۲۴) خادیم ۱۸۹۵-۱۹۷۱

پینج خشته‌کی له‌سه‌ر شیعی‌ری مه‌حوی

له‌بازاری مه‌حه‌ببه‌ت شو‌رشی به‌ریا نه‌که‌م چ بکه‌م؟

له‌ده‌رسی عه‌شقه‌وه‌ گهر ده‌فته‌ری ئینشا نه‌که‌م چ بکه‌م؟

وه‌کوو مه‌جنوون به‌جاری خۆم نه‌گهر ریسوا نه‌که‌م چ بکه‌م

به‌نووری باده‌ که‌شفی زو‌لمه‌تی ته‌قوا نه‌که‌م، چ بکه‌م؟

به‌شه‌معیکی وه‌ها چاری شه‌ویکی وا نه‌که‌م، چ بکه‌م؟

له رینگه‌ی عه‌شقییا دڼ شۆرشى به‌رپا نه‌کا چ بکا؟
 له دوریتا هه‌موو شه‌و ئاه و واوه‌یلا نه‌کا چ بکا؟
 رهمى چاوى غه‌زالان حه‌لقه‌ی زنجیره‌ بو پيى دڼ
 نه‌گه‌ر ديوانه‌ روو هه‌رده‌م له‌ رووى سه‌حرا نه‌کا چ بکا؟
 له‌ نه‌شه‌ی مه‌ی بوو عاشق شاهدى عه‌هدى (الست) ى دى
 وجودى ئاو و خاکی خوى نه‌گه‌ر سه‌هبا نه‌کا چ بکا؟
 له‌ فه‌يزى سوحبه‌تى پيرى موغان بوو کيمیای ده‌ست که‌وت
 له‌ یومنى مه‌ی نه‌گه‌ر خوى يه‌که‌و ته‌نها نه‌کا چ بکا؟
 له‌ مه‌وجى مه‌ی له‌ ساغیردا جه‌مالی دولبه‌رى دیووه
 نه‌گه‌ر سه‌ر دانه‌نئ هه‌م سږى خوى ئيفشا نه‌کا چ بکا؟
 له‌ سه‌حرايى جنوون دڼ مه‌شقى وه‌حشه‌تیی هه‌موو کاتى
 له‌ جوستوجو سۆراغى خه‌يمه‌یى له‌یلا نه‌کا چ بکا؟
 له‌ بو‌قه‌تلى منى مسکين به‌ ته‌حرىکى برۆى دولبه‌ر
 ئيشاره‌ت گه‌ر به‌ مه‌وجى چاوه‌که‌ی شه‌هلا نه‌کا چ بکا؟
 دلى موفلیس خه‌رىدارى جه‌مالى یوسفه‌ ئیمرو
 له‌ بازاڤى محه‌ببه‌ت عیشق نه‌گه‌ر سه‌ودا نه‌کا چ بکا؟
 له‌ جامى وه‌حده‌تا مه‌خموورى په‌حراحى نه‌زهل بى دڼ
 به‌ مه‌وجى جیلوه‌ گه‌ر ده‌يجوور یان به‌يزا نه‌کا چ بکا؟
 هه‌جومى بو دلى (خادیم) که‌ هی‌نا جیلوه‌یى عیشقى
 له‌ بازاڤى محه‌ببه‌ت خو نه‌گه‌ر ریسوا نه‌کا چ بکا؟

به یادی تو له دښدا گهر کیفاحی ئەم نهکهەم چ بکهەم؟
 به فیکری دوری تو دهردی جودایی کهەم نهکهەم چ بکهەم؟
 له چارهی دهردی دل ئیمرو تهیبی حازیقن عاجز
 به زامی تر نهگهر زامی جگهر مهرههم نهکهەم چ بکهەم؟
 تهعهلوف ری ویسائی ههزهرتی مهعشوقی لی گرتە
 کهوا بو تهرکی خویش و باب و خال و عهەم نهکهەم چ بکهەم؟
 نهگهر بو کهعهبی وهسلای روخی ریگهەم نهدا دولبهەر
 له بارانی سوروشکم دیده وهک زهمزهەم نهکهەم چ بکهەم؟
 خههل بو عهیشی تهنهایی نهدا ههمدهەم به جوز دولبهەر
 له خهلوهدا خهیالی عهکسی ئەم ههمدهەم نهکهەم چ بکهەم؟
 بناغهی خانهی عهیشم له هيجرانا روو له ویرانه
 بهسهنگی سهبر نهگهر بنچینهی مهحکهەم نهکهەم چ بکهەم؟
 موجهرد بوونه ریگهی وهسلای نهو شوخه له دونیادا
 که تهرکی سوزهنی وهک عیسای مهریهەم نهکهەم چ بکهەم؟
 به رهشماری دوو زولفی زامی دل زههراوییه (خادیم)
 به تریاقی لهبی دولبهەر عیلاجی سهەم نهکهەم چ بکهەم؟

میری مه‌جلس

میری مه‌جلس نه‌که‌نت موتربی گویا چ بکه‌ت
غونچه خه‌ندان نه‌بتن بولبلی شه‌یدا چ بکه‌ت
نه‌ینکا حوسنی بوتان لازمه‌ صاحب نه‌زهره‌ک
که‌سی بینا کوو نه‌بت دلبه‌ری زیبا چ بکه‌ت
بی که‌رم ناچته‌ تیپا عه‌دوان مه‌ردی شه‌جیع
تیغی ناهیخته‌ بی ده‌ستی توانا چ بکه‌ت
تالبی علم و که‌مالی نه‌بتن قابلی فه‌یز
حکمه‌ت و ته‌ریبه‌تا عالمی دانا چ بکه‌ت
ته‌بعی خانی سه‌ده‌فا گه‌وه‌ری عرفانه‌ وه‌لی
مه‌تنخوانه‌ک کوو نه‌بت ساحبی مه‌عنا چ بکه‌ت

له هیجرا

له هیجرا ږوو له ساقی و شیشهیی سه‌با نه‌که‌م چ بکه‌م؟
وجودم گهر به فهرشی مه‌یکه‌ده و مینا نه‌که‌م چ بکه‌م؟
له ناو توفانی نه‌فکارا نه‌هه‌نگی (لا اله) هه‌ستی
ته‌شه‌بوس گهر به که‌شتی نووحی (إلا الله) نه‌که‌م چ بکه‌م؟
مه‌تاعی حوسنی نه‌و مه‌حبوبه نه‌قدی داغ و سه‌ودایه
له بازاری مه‌حیببه‌تدا به ږوځ سه‌ودا نه‌که‌م چ بکه‌م؟
نه‌وا مه‌حرومی خوۍ کردم دئی بردم ده‌ری کردم
به سوژی دل هه‌موو دم ږوو له قاپی خوا نه‌که‌م چ بکه‌م؟
له هه‌ر لا زه‌بتی ناکه‌م مودده‌عی تا تو ږه‌نیسم بی
به قانونی مروودت گهر ږه‌جا نیجرا نه‌که‌م چ بکه‌م؟
به ږوتبه‌ی وه‌سلۍ نه‌و ناگه‌م نه‌گهر عومرم هه‌موو دانیم
له ده‌ست نه‌و زالمه له‌م کاره نیستغنا نه‌که‌م چ بکه‌م؟
نه‌لین نه‌وراقی زولمی تو ته‌واو نابۍ به ته‌حریرات
وه‌کوو (زیوهر) به ته‌قریر گهر نه‌دای مه‌عنا نه‌که‌م چ بکه‌م؟

که تو رۆی

که تو رۆی به جوز نالاندن و گریان زووبان چبکا؟
که ئاهوو رهم بکا سهییاد به جوز ناله و فوغان چبکا؟
له سایه‌ی عه‌سکه‌ری موژگان و تورپه‌ی زولفی شه‌وره‌نگی
نیگارم پادشای حوسنه، له حالی عاشقان چبکا؟
ئه‌لا ئه‌ی عاشقی بی‌دل نیگارت میهرجو نابی
له قاپیدا عه‌به‌س که‌وتوی فه‌قیره‌ ده‌رگه‌وان چبکا؟
به وه‌عزی و په‌ندی دانا مه‌ردی نادان به‌هره‌وهر نابی
که به‌خت و تالعی ره‌ش بی‌گه‌رانی ئاسمان چبکا؟
له هه‌رلا ئیتتیفاقی بوو، ئه‌گه‌ر کی‌وه عه‌دوو هیچه
که په‌ششه ئیتتیفاقی بوو ئه‌بی‌فیلی ده‌مان چبکا؟
به حوکمی حه‌ق ره‌زا نابی ئه‌به‌د مه‌ترود و مه‌حکومی
ئه‌لا ئه‌ی نه‌فسی دوون شه‌یتان ئه‌بی‌غه‌یری زیان چبکا؟
که به‌د خولقی ته‌بیعه‌ت بی‌به‌مسقه‌ل زه‌حه‌مه‌ته لاچی
له ده‌ست بوجه‌هل و ئه‌مسالی ره‌سولی ئینس و جین چبکا؟
له دوری تو ره‌فیقان و هموو دنیا‌م له‌لا مه‌حوه
که فه‌سلێ گول نه‌ما، بولبول له‌باغ و باغه‌بان چبکا؟
له جیلوه‌ی گول له‌نه‌شه‌ی مه‌ی له‌عه‌کسی ته‌له‌ه‌تی ساقی
که دل ژه‌نگی غه‌می تیابی ئه‌بی‌ (زی‌وه‌ر) له‌وان چبکا؟

(۲۷) جاھید

پینج خشته کی لہ سہر غہ زہ لیک کی سابی

وجودی ناوجودی من لہ خزمہ ت دہرکرا چیبکہم؟
شہ ہادی شیتی و مہستی بہ ناحق پیہم درا چیبکہم؟
بہرہ لا بوونی دہشت و دہر لہ بو من دانرا چیبکہم؟
خودا ہاوارہ ئہم شہو دولبہرم لی دابرا چی بکہم؟
شہراری ئاگری دووری لہ سینہم ہہ لگرا چی بکہم؟

ئہمہندہ ناتہوان و سہربہ ئیش و دل خہفہ ت بارم
تہیبب پیی ناکری وہ لا عیلاجی نالہیی زارم
کز و مات و غہ لایب و بیگہس و بی ہہمدہم و چارم
لہ بہر دہرد و غہمی یارم نہ خویش و خانہ بیزارم
وہکوو مہجنوون دلم بو چول و سہحرا ہہ لخرای چی بکہم؟

لہ سہد سہوداسہر و شہیدا حیسابی عاشقی پرسیم
لہ سہد فہرہاد و مہجنوونیش و ہرم گرت دہرس و ہہم تہعلیم
نہبوم رزگار مہگہر وابوو نہسیب و بہخت و ہہم تہقسیم
خودا رۆژی ئہزہل گریان و قور پیوانی پی بہخشیم
بہ ئہمری حق وجودم ہہ ئنہکیشم لہم قورا، چی بکہم؟

ژیانم چو به سهر چیبکه م نییه چاره م به مه ئیووسی
فه له ک سته نه وعه خوی گۆری وه کوو نه شکالی تاووسی
له ناو به حری غه ما غه رقم به مه حکومی به مه حبووسی
قه له م رۆژی نه زهل بو ئیمه ههر دهر د و غه می نووسی
هه موو رۆژ گهر نه نالینم شهوانی بی چرا چی بکه م؟

له سهر نه م حاله ته ی خوشم ژيانی خۆم به کهس نادم
ره قیب باسه رکه وئ بو من که وا خوا نه یخا و من نایخه م
نه فس سه د ناره زووکاتن عه قل نه یبات و من نایبه م
قسه ی بی فائیده و بیجی زهروره ت پی م نه کا نایکه م
نه گهر گریه و فوغان ناکه م له نارامه برا چی بکه م؟

به هاره دهشت و دهر رازاوه بولبول وا له ئیقبا له
مه حاله پایه بووسی گۆل بکه م به م وه زع و نه حواله
نه تیجه ی عاشقی ههر روت و په رپوت و عه ده م حاله
هه موو عاله م به بهرگی جه ژنه وه سه رمه ست و خوشحاله
نه گهر قانع نه بم (سابر) له نیو بهرگی شرا چی بکه م؟

قه ناعه ت که نه بو (جاهید) هه ژاری ههر به سهر چاوان
چه ده خل پییه بو عاله م نه گهر شای بی یا سه یران
نه بوو جاری هه والی من بیرسی یاره که ی جارام
نه گه ییه دامه نی حوسنی هه ناسه ی (سابری) یاران
له دونیادا به به دناوی که من زه نگم زرا چی بکه م؟

ژینی به‌فیرۆ

که من ژینم به‌فیرۆ چوو ئیتر رۆرۆ نه‌که‌م چ بکه‌م
به‌یانی حالێ شیاووم ئه‌گه‌ر بۆ تو نه‌که‌م چ بکه‌م
له‌ گه‌نجیی تا به‌ پیری هه‌ر خه‌ریکی ئاره‌زووی نه‌فسم
ئه‌گه‌ر داوای ده‌وای نه‌فسم له‌ خزمه‌ت تو نه‌که‌م چ بکه‌م
وه‌کوو کوکه‌ن له‌ تاقی بیستوونی نامورادیدا
سه‌ری مه‌ینه‌ت وه‌سه‌ر به‌رد و وه‌سه‌ر ئه‌ژنۆ نه‌که‌م چ بکه‌م
ئه‌وه‌ی شه‌رتی جنوون و ده‌رسی سه‌ودا بوو ئه‌من کردم
که‌ من دادم نه‌گا پیت روو له‌ ده‌شت و کو نه‌که‌م چ بکه‌م
ئه‌گه‌ر په‌روانه‌ بۆ شه‌م خۆی ئه‌سووتینی په‌ر و باڵی
به‌ شه‌می رووت له‌ کوورده‌ی دڵ ئه‌من بۆسو ئه‌که‌م چ بکه‌م
له‌ گوێزاری گوێ رووت من که‌ بیبه‌ش بووم هه‌تا ئیستا
به‌ یادی بۆنی تۆوه‌ ده‌س له‌ مل شه‌وبۆ نه‌که‌م چ بکه‌م
که‌ من پیریکی په‌که‌رتهم، ئه‌تۆش پیریکی ره‌وشه‌ن دڵ
دله‌ی وێرانه‌که‌م قوربانی چاوی تو نه‌که‌م چ بکه‌م
که‌ من ئیستا به‌ زامی بیده‌وای دڵ هه‌ر ئه‌نالینم
ئیترا خۆم و دلم قوربان نیساری تو نه‌که‌م چ بکه‌م
له‌ خه‌ڵوته‌خانه‌که‌ی وه‌سلت (فه‌نایی) گه‌ر نه‌بی ریگه‌ی
قه‌ناعه‌ت گه‌ر به‌ بۆنیکی نه‌سیمي تو نه‌که‌م چ بکه‌م

له خوښی چاوه که ت دڼ کارى ناقولا نه کا چ بکا؟
به ناوى ناره وڼ بالات به دهم سه ودا نه کا چ بکا؟
له پي ناهه نگی کوردانا له مه يدانى هونه رمه ندى
به نووکی نيزه وه دڼ هه مسه رى ئالا نه کا چ بکا؟
سه هر په رده ی که لا دا توشى هر کومه ل نه بی هه رلا
له رازی پوژه وه سوzy دڼان په یدا نه کا چ بکا؟
سه رى سه ودا زده دم سه رته خته یی جامی خه راباته
که دامینی به مه سستی ماله یی سه هبا نه کا چ بکا؟
به به زمی باده وه ساقی که وای پیرانی گوڼگون کرد
که گوینده چریکه ی روو له عه رشی خوا نه کا چ بکا؟
له تاریکی خه یالاتا نه فه وتاوم، دڼی سافم
به نووری عیشه وه ئهم چاوه گهر بینا نه کا چ بکا؟
له عاله مدا هومیدی دڼ نه ما بیچاره وا ماوه
له ناو په رده ی ته وه ککول خو ی نه گهر ته نها نه کا چ بکا؟
به شیرینی ستاندى لیوی گوڼروویان دڼی ئیمه
که تالای هه موو جیگای به جه رگیدا نه کا چ بکا؟
دڼی پر هه سره تی (راجی) له کونجی سینه ناگونجی
له ری سه رکه وتنی کوردی که واوه یلا نه کا چ بکا؟

خودایه من له دهردی بی دماغی خۆم و گهل چیبکه؟
 له گهل رۆبینتهنی میحنهت به شمشیریکی کهل چیبکه؟
 که من ئاوارهی مولک و وهتهن بم دهست و پی خهسته
 له ساحیب ئه قریبا و ئه سپ و ره فیتی پیوپهل چیبکه؟
 وهره ئه ی نازهنینی من به ماچی لیوه که ی ئالت
 به بی تو غهیری داغ و دهرد دهستی خۆم له مل چیبکه؟
 له زنجیری فیراقت به سته و مات و مه لوول ماوم
 له زۆرداری جه مال و حیده تهی لاوی فه حل چیبکه؟
 چ ئاشوبم به رسوایی سهرم هیئاو ته سهر خاک
 که من خاکم له لاله و سه بزه واتی میرگ و مهل چیبکه؟
 به بی من ئه ی نیگاری شوخی سه ره به ستی به عیشه و ناز
 نه بوو جاری به ره مووی بی فه قهس له م تهیری دل چیبکه؟
 زه مانهت دوژمنه (راچی) چ ته دبیرت نییه ئه سلان
 نییه ریگهی منیش وهک تو له سهر ئه م داوه سل چیبکه؟

(۳۰) فانی (۱۹۱۰-۱۹۷۳)

نەشتەری دوری

نەشتەری دووری ئە جەرگی پر جەخارم دایەو
شەمعی روخساری ئە دیدەیی بێ خەوم شارایەو
گەنجی من رۆشتوو رەنجی فیرقەتم بۆ مایەو
چی بکەم ئە هیزی دل بێ چاوی کالت چی بکەم؟
بێ تەماشای بەژن و لە علی لیوی ئالت چی بکەم؟

-

..

(۳۱) مەلا غەفوری دەباغی (حافزی مەهابادی) (۱۹۲۵-۱۹۹۰)

بەرقي بزەي نىگارم گرتى ئە رێو چبکەم؟
وەک کەکرە تالەزارم بارم ئە لیو چبکەم؟
لای دلبەری عەیارم جوابم جنیو چبکەم؟
دەردم گرانه یارم حالم پەشیو چبکەم؟

۳۲ (موحسین قەرەداخی) دینشین (۱۹۷۶-)

ئەمن گەر بۆ جوانی توو ئە پیوم قور بلی چبکەم؟
ئە نیو مالم هەتا دەرم ئە بینم دور بلی چبکەم؟
ئەگەر ئیتر ئە بێ تویی بەرۆژ و شەو سەدای شینم
نەگاتە گوئی ئەوینداری کچان و کور ئەبێ بلی چبکەم؟

نه سیری دامی عیشقم خهستهیی دهردی دلم چ بکهه
 له تو دایم پره قهلبم له خوم گهر غافلیم چ بکهه
 نه شیخ و زاهد و سوفیم، نه قازی و واعیز و موقتیم
 نه دیوانهه، نه فهرانهه، نه زانا و عاقلیم چ بکهه
 له دهركی پیچ و نهشکه نهجی سهری زولفت پهریشانم
 نه ترسم هل نه بی جار، خودایا موشکلم چ بکهه
 له سایه ی خاری هیجرت دامه نم پر گول له نه سرینه
 نه گهر گاهی دهنالیم لیم مه رهنجین بولبولیم چ بکهه
 بلیم چی دههری دوون گهر چاوی ئینعامی به نه نعامه
 نییه خو غهیری فرمیسک و هه ناسه حاسلم چ بکهه
 بلا با مامه سوفی ناگرم تی بهر نه دا وه عزی
 سرشته ی عیشقی خووبانه نه من ناب و گلیم چ بکهه
 نومیدی دیده نی یارم هه یه تاهیر له مه و پاشیش
 خه ریکی نه زم و ته رتیبی خه یائی باتلم چ بکهه

۲

نیساری ری کسه س سهد گه وههری یه کتا نه کهه چ بکهه
 به شه مسی مانگی دل پر شوعله و نه حلا نه کهه چ بکهه
 له قاپی پیری مه یخانه ده می هانا نه کهه چ بکهه
 به نووری باده که شفی زولمه تی ته قوا نه کهه چ بکهه
 به شه معیکی وهها چاری شه ویکی وا نه کهه چ بکهه

سه حیفه ی خاترم تۆماری ئالام و سوویدایه
به بالام کیسوه تی غهم وهک خه لاتیکه سهراییه
هه زاران گهنجی خانه ی رهنجی هیجری دلبهرم لایه
له خه زنه ی دلمه دا ههر چی هه یه، ههر داعی سهودایه
دهسا ئهم نه قده دهردی عیشقی پی سهودا نه کهم چ بکه م

به مهستی شوهره نابی تا نه گه یته مهسته به ی خه مھمار
مه دهد بگره له عیشوه ی چاوه کانی چه زره تی دلدار
خیلافی عیشقه عوجب و خۆپه رستی و کیبر و عهیب و عار
له گه ل دهستی مه لا ری ناکه وی زونناری زو لفی یار
وهکوو شیخ ئیختیاری مه زه به ی ته رسا نه کهم چ بکه م

دهریغا سهیلی غهم نه یه یشت له هه ستیم نوون و ئاساری
ته بیبی دهردی دل نه ییست ده می نالینی بیماری
له پرشه ی خوینی من خوی لا ئه دا رهندی جه فاکاری
له ری ئه و شوخه دا خۆم کرد به خاک پی پیا نه نام جاری
دهسا خاکی هه موو عاله م به سه ر خۆما نه کهم چ بکه م

زهمانی که که ئاشوفته ی نیگاهت مه ست و مه دهو شه
عه زیرم رۆزگاری که که خوشم لا فه رامو شه
دلا بی سووده دانیشن له ئهم سووچ و له ئه و گو شه
ده می که شاری پر شۆری موحه ببه ت مات و خامو شه
به قانونی ته جه ننون شۆرش ئینشا نه کهم چ بکه م

دلم پر مهینه ته شادیم غه می دووری له پیی سهریه
ویسالم وهسوه سدی هیجره خه یالم عیشقی تو بهریه
فیدای سایه ی هوماییکم که عالم شیتی سیبه رییه
له چاوا نم نه ما بو گریه، نوبه ی سه جده بهر دهریه
سیاسالم نه باره، نوژی ئیستسقا نه کهم چ بکه م

ره فیقی هه مده م ناهه شهرابی عیشره تم دهمعه
غولامی سووتن و تاوانه و هم په روانه و شه معه
له ته عنده ی ناکه سان بیستن عوقوولم قاصرالسمعه
له سهر تو م دوشمنه دنیا، قه زییه م مانع الجمععه
که تهرکی تو نه کهم، تهرکی هه موو دنیا نه کهم چ بکه م

ئه یا ئه شکی جه فای جانان به کول جاری له سهر روو به
ئه یا به ختی ره شم وهک زولفه که ی پر پیچ و واروو به
دلی زارم! له کونجی سینهدا بی دهنک و نوستوو به
به جیماوم له یاران، نابهجی ماوم، ئه جهل، زوو به
به مردن له م قوسووری ژینه ئیستعفا نه کهم چ بکه م

له مه کتووبی دلما غه یری دهرد و غه م نییه مه توی
له ته گیری ژیاندا جه مالی دل به ره مه نوی
به مه یلت فانییه تاهیر مه که ن یاران خه یالی وی
ئه وا له یلا به روژی حه شر ئه دا واده ی لیقا مه حوی
هه تا قامی قیامهت ئاه و واوه یلا نه کهم چ بکه م

ئە تارىكى ژيانا دڭ بە وئەنى شەم نەكەم چى بکەم
 گوللەنى خوين بە ئالا و بەيرەق و پەرچەم نەكەم چى بکەم
 ئەگەر شەرتى ئەویندارى پەژارە و ماتەم و دەردە
 دڭى خۆم نوقمى گىژاوى خەم و ماتەم نەكەم چى بکەم
 ئەویندارانى دنیا گشت بە وەسلۈ یار نایل بوون
 بە خوینى جەرگى خۆم رەفعى خەم و ئەستەم نەكەم چى بکەم
 وەکوو دیوانە وەیلانى ھەوارى چۆلى مەحبوبەم
 بەسەردا خاکی ھیجران و فیراقى شەم نەكەم چى بکەم
 ئە عەشقى ئاورینی زین ھەزاران کاکە مەم مردن
 ئەمن شۆرش لەسەر رېبازى خوینى مەم نەكەم چى بکەم
 ئە چاوى میژووا خوینەم وەکوو ئەسرین قەتیس ماوہ
 ئەگەر ھیرش بە سەر میژوودزى عالەم نەكەم چى بکەم
 ھەتا زولمەت بسووتینەم ھەتاوى کۆیلە دەربینەم
 گر و کلپە و بلیسەى ئاوری دڭ جەم نەكەم چى بکەم
 پەریزادى ئەوینەم دیل و یەخسیری قەلای دیوہ
 لەسەر ئەو، سىبەرى ئەم دیلەدیوہ کەم نەكەم چى بکەم

لە گۆل و گۆلشەنی بیسەرۆی پەوان من چ بکەم
 لە سەری زولف و لە ڕووی سونبول و سوێسن چ بکەم
 گیانە ئۆمەدی نەتەوی هۆ بوو کە نەمدی ڕووی تۆ
 ئاینەدی ڕووم نییەتی ڕووی وەکوو ئاسن چ بکەم
 ئەی نەسیحەتگەرە کەم ڕەخنە لە مەستان مەگرە
 حوکمی وا کردوو قانوونی قەزا من چ بکەم
 بەرقی چەخماغە دەدا کاتی مەکینەدی غەیبی
 بەرھەمی من کە لەبەر بایە لە سووتن چ بکەم
 دیل و بەندیەمە لە بیری ستەمی شای تورکان
 کۆری زانی کە نەکا بیری خەلاسەن چ بکەم
 ئاوری خیری گری ئاوری توورم کە نەبی
 شەو، لەو وادییە بی لالەیی ڕۆشن چ بکەم
 حافزا قەسری بەهەشتی بەشەمیراتی منە
 لە کەلین و کەلەوا و کاول و قوژبن چ بکەم

ئەم ھۆنراوەیە حەقیقی وەرگیرانی غەزەلیکی حافزی شیرازییە کە ئەمە

دەستپیکە کە یەتی:

بی تو ای سرو روان با گل و گلشن چە کنم؟
 زلف سنبڵ چە کشم، عارض سوسن چە کنم؟

«حافظ شیرازی»

که من کوردم ژيان تال بى له ژين دهعوا نه کهم چ بکه م
له ناگردا بسوتى نه و که خوم فیدا نه کهم چ بکه م
له تورک و فارس و شوقین هه تاکه ی هه ر تکاکه م من
ژيانم بوو به به حری خوین جه لاد ریسوا نه کهم چ بکه م
به هاریکم نه بینى من که عومرم هه ر خه زانیى بوو
به بى خوشى ژيان پویى نه جه ل سه ودا نه کهم چ بکه م
له عومرمدا که شک نابەى نه خوشییه ک نه شادبوونى
دژى یاسایى جه رگسووتان شه پى به رپا نه کهم چ بکه م
به چى نه وەى به چەن سالان له هاوارم ده بن حالى
له خوخورى له یه ککوشتن ته مه ن کو تا نه کهم چ بکه م
نه گهر ریباز به چاو نه ت دى که پرویشتى وه کوو زوری
به بى ده و نه ت به بیخه مخوار ته مه ن ناوانه کهم چ بکه م

زیکری وهفا

تهرکی دنیام کرد له بهر ئه و ناکات برپا ده من چیبکه م
دئی رهقی نه رم ناکات ئه گهر شه کوا نه که م چیبکه م؟
هه موو ته مه نم ده به خشم به نیگای دوو چاوی مهستی
ده ئی هه ردی و پیرترده بی ناکات سه ودا ده من چیبکه م
که رچی له ده ریای خه یائم ئه و دور و له عل و مه رجان
هه رچیم کرد دهستم پیی ناگا ئه گهر نزا نه که م چیبکه م
شیفا و ده وای گشت ده ردیکه ماچی شیرینی لیوی ئه و
بو عیلاجی تالی ژینم، دهستم به ئه و ناگا چیبکه م
به فواره ی ئه سرینی چاوم دیده و گلینه م له ده ستدا
مه کۆی ئیلهامی شیعرم بوو وشه و سهروام نه ما چیبکه م
(کۆسار) ته نیا له ئاست راستی سه ری به رزی ده کات نه وی
له خانه قای عیشقی ئه ودا نه که م زکری وهفا چیبکه م؟

۳۸ غائب

که من دوورم له ږووخساری نه گهر زاری نه که م چ بکه م؟
که غائبیم له دیداری به دل چاری نه که م چ بکه م؟
به شهوگاران ده که م یادی به ږوژان مه ست و ناوړه
به دل یادیکی وی جاری له ږووخساری نه که م چ بکه م؟

۳۹ ږه شید

ده میکه خانه قای مه حوی به بی تو مات و خاموشه
به قانونی ویراسه ت (نه سعه د) ږ پیدانه که م چ بکه م؟

بناغهی غهه به قوربان گهر له سهنگی روو نهکهه چیبکهه؟
 بهناچاریی رهفاقهت گهر لهگهل مردوو نهکهه چیبکهه؟
 ههموو مانگ و ههموو ساهم لهگهل عهقل و دل و مالم
 نهگهر سهرفی بهجاریکی بهماچی روو نهکهه چیبکهه؟
 به داخ و ههسرهت و جهوری رهقیبیی وا وهکوو مهجنوون
 لهگهل ریزی درنده و جانهوهر خوو نهکهه چیبکهه؟
 له تاریکی شهوی یهلدایی دووریی گهر تولوعت بی
 وهکوو سوئی له خوئی شیخ، که هایی و هوو نهکهه چیبکهه؟
 پهريشانه دلم نهمرؤ به دوو زولفی پهريشانت
 لهبهه تهنبی نهگهر هه بسی به تالی موو نهکهه چیبکهه؟
 له تهخت و بهختی وهسلت گهر نهبی کامم به ناکامی
 وهکوو وهحشیی له فام و دین و هوشم فوو نهکهه چیبکهه؟
 له نییش و نییشی هیجرانت به بی هویشی دهلی (سادقیی)
 بهلی یاران وهکوو قومریی نهگهر کوو کوو نهکهه چیبکهه؟

زەلیلی زوڵمەتی نەفسم بە بێ رەحمی خوا چیبکەم؟
 بە جیفە دڵ دەکەن مائیل، لە دەس نەفس و هەوا چیبکەم؟
 ئەسیری نەفس و شەیتانم، غەریقی بەحری عیسیانم
 بە بێ کەشتیی شەفاعات و نەجاتی موستەفا چیبکەم؟
 عەمەل مادەر، پەدر ئیحسان، قەبر گەهواره، تەقوا شیر
 بە بێ ئەعمال و ئیحسان و بە بێ تەقوا خوا چیبکەم؟
 لەنیو تۆماری ئەعمالم بە غەیری شەر، نییه خەیری
 منی بێ زاد و بێ تۆشە لە ریی بێ ئینتیها چیبکەم؟
 ئەگەر دەستی ئەجەل لێیدا لە تەپلی ریحلتا ئاخر
 چلۆن بێمە سەفی مەحشەر، زەلیل و پرووسیا چیبکەم؟
 دەمی قامی قیامت گەر خەلائیق دینه سەر میزان
 منی مەخجول و شەرمەندە خودا رۆژی جەزا چیبکەم؟
 بە بێ سەنگی محەک وەرنەگرن نەقدی عەمەل، سوبحی
 کە من خالیی ئە ئیخلاسم لەگەڵ تۆشە ریا چیبکەم؟
 لەسەر پردی سیرات مەردی خوا دین و دەچن وەک بەرق
 ئەمن لەو رۆژە دامام، خودا بێ دەست و پا چیبکەم؟
 ئە رۆژێکدا کە دەستین جەزای گەنجی عەمەل، جەننەت
 بە بێ هیچ مایە و نەقدی ئەمن لەو رۆژەدا چیبکەم؟
 دڵم بۆ فەیزی مەردیکی خوا زۆر تالیبە، چونکە
 لەخۆوە خۆنچە ناپشکوی بە بێ بادی سەبا چیبکەم؟
 ئەلێی سەرەلگرم رۆژی برۆم تەنیا بەدنیا
 هەتا ئەمرم بلیم بۆ خۆم خودا چی چیبکەم خودا چیبکەم؟
 لە تاری زوڵمەتی نەفسا (شەفیع) ئیستە بەداماوی
 ئەلێ هەردەم بە بێ شەمسی و جوودی موستەفا چیبکەم؟

قسە‌ی زل زل

ئە‌ڕی نە‌مروود! زە‌حە‌کی! دە‌ور! دە‌بیرکولی فیتنه و فە‌ساد!
بە‌رە‌یانیان لە‌ قاپی حە‌ق، مەرگت داوا نە‌کە‌م چ بکە‌م
سازمانی حقوق بە‌شەر شە‌رمە‌ندە‌یه‌ لە‌ عە‌لمدا
ئە‌و بە‌شەرە‌ خە‌یالییه‌، یادی (عە‌نقا) نە‌کە‌م چ بکە‌م
ئە‌ی دریغا، شاخە‌کانی وە‌لات هە‌موو، هە‌ور و تە‌مە
لە‌بەر هە‌ور و تە‌می شاخان، ڕوو لە‌ سە‌حرا نە‌کە‌م چ بکە‌م
میژوووی گە‌لان، سە‌ما ئە‌کا بۆ‌ گە‌لی خۆی، کە‌ ئازادە
میژوونووسی کوردیش ئە‌لی (ئە‌ری هۆ‌ لە‌یلا) نە‌کە‌م چ بکە‌م
ئە‌گەر نە‌بی پیاویکی لە‌ حە‌لزانێ ژیر و چالاک
قسە‌ی زل زل لە‌ گە‌ل تووبا و ڕە‌عنا و سە‌لما نە‌کە‌م چ بکە‌م
ڕە‌هە‌ریکی گە‌ل و ئایین نە‌بی بۆ‌ من، ناعە‌لاجە
ئە‌حە و جە‌لە و مچە و عە‌زە، سە‌رۆک مە‌ولا نە‌کە‌م چ بکە‌م
لۆ‌چی تیکە‌وت پە‌نجە‌کانە‌م، نە‌یتوانی تیلاً ڕابگرئ
بە‌ تە‌زیجی سۆ‌فیانه (سبحان الله) نە‌کە‌م چ بکە‌م
کە‌ (میرزایی) بە‌ حە‌سەرە‌تی چە‌رخێ فە‌لە‌ک گیرۆ‌دە بوو
بۆ‌ ئاواتە‌ مە‌ردانە‌کە‌ی، مە‌دح و سە‌نا نە‌کە‌م چ بکە‌م

٤٣- پهري قهره داغی

که من هه موو گوئزارم چوو به دڼ هاوار نه کهم چیبکه م
به دڼ داوای گوئی به هار له لای به هار نه کهم چیبکه م
منی تینوو بو قومی ماچ له دهشتی غوربه تا بی کهس
ستایشی لوتفی کانی و لیوی روبار نه کهم چیبکه م

٤٤- عاجز

له عیشتی چاوی غه ممازی غه زه لخوانی نه کهم چ بکه م
له نازی تاوسی چین، سینه سوزانی نه کهم چ بکه م
عه جائیب مانگی چارده م دی، دوو مانگی یهک شه وهی پی بوو
له گهڼ دوو زه هره له م ته رتیبه چهیرانی نه کهم چ بکه م
له باغی یار که جاری بووی گوئیکم کرد فیراقم بوو
نیتر جانم فیدای خاوهن گوئستانی نه کهم چ بکه م
شه رابی له علی لیوی گهر بخون وهک من دهبین ریسوا
مه کهن لومه م که فیکری مهیلی جارانی نه کهم چ بکه م
ره قیبی سهگ سیفیه ت مه نعی ویسائی یاری لی کردم
به نه فکر خوم هیلاکی تیری موژگانی نه کهم چ بکه م
له غه م تازه خه لاس نابی دلی دیوانه و مه قتون
نه ما سه برم خه یائی خه دد و خالانی نه کهم چ بکه م
له چه سره ت پرووی له یلا عاجزم مه جنوون سیفیه ت ناچار
وهکو بولبول له دهوری گوڼ سه هر خوانی نه کهم چ بکه م

٤٥- مه لا جه سه ن فه یز به خش

وهتهن دهستی جه فا کو تا له شارانت نه کهم چی بکه م
په تی تو له له گهر دن گشت نه یارانت نه کهم چی بکه م
ته م ومهینه ت، سو پای نه گبه ت، ته نی ئاسمانی ئاخی کورد
له بهر بیوازی من تهرکی دیارانت نه کهم چیبکه م
ژیان و نه رکی ناخو شى له سهر خه لکی هه ژاری کورد
بریویه جه رگ و دل شین بو هه ژارانت نه کهم چی بکه م
هه تا نه م نیشتمانه ی من له ده س داگیرکه رانا یه
په نا بو شاخ نه به م روو له هه وارانت نه کهم چی بکه م
له ب و پرگاری گه ل هه ر که س، نه چینه ریزی تیکو شان
تف و له عنه ت له وان بی به ند و بارانت نه کهم چی بکه م
له چین وتویژه کانی کورد نه خوارم بین و یه ک بگرن
به هیژیکی وه ها راوی جه بارانت نه کهم چی بکه م
هیوادارم کورانی گه ل هه موو بو تو له تی کو شن
ته مه ننای هی رشی شیرى شکارانت نه کهم چی بکه م
هه ئوی دوندی چیا ی به رز و پلنگی شاخ و پی ده شتن
نه گهر سه یری گوره ی شاخ و بنارانت نه کهم چی بکه م
وه رن هه ئمه ت به رین تیکرا هه موو بو تو له یه ک چاری
قه لا چوی دژ له کو یستان و له ئارانت نه کهم چی بکه م
وه ها هه وری چه فا با لی به سهر نه م خاکه دا کی شا
له بهر ویرانی ژینگه روو له غارانت نه کهم چی بکه م
ده روون پر ژانه بو ژینی گه لی کوردی سته م لی چوو
له بهر دلته نگى مه یلی سهر نزارانت نه کهم چی بکه م

گر و تینم هه موو ژینم له پیناو خه ئکی کوردستان
ئه گهر من دانه نییم خزمهت به یارانت ئه کهم چی بکهه
خه یال و بیری پزگاری که دای له میشک و دل (ئارام)
ئه گه ل گۆپی کورپان پوو له هه شارانت نه کهم چی بکهه

کیشی شیعر (هه زهج)

له گفتوگۆی شهوی دوینێ حه بیبم دا برا چی بکهه؟
 شه راره ی ئاتهشی فیرقه ت له سینهم هه لگرا چی بکهه؟

وتی من لات نه پۆم و شه معی روم خامۆش نه کهه من وتم
 دله ی په روانه که ی من گهر له ده ورت هه لسوورا چی بکهه؟

ته ماشاکه ن چلۆن دهشت و دهرم گرتۆته بهر یاران
 وه کو مه جنوون سه رم بو حه بلی له یلا داخرا چی بکهه؟

له زیندانی دلا نه و دولبه رم کو ت کردوو نه پوا
 نه گهر وهک بولبولی ده رچوو له ده سم و هه لفرای چی بکهه؟

نه ئین جانانه ته شریفی به ره و لای ئیمه دی قوربان
 له خووشی وه سلێ گهر ئارام و سه برم لی برا چی بکهه؟

که سه یری کردهوی خۆم کرد وتم یاره ب سییا چارم
 هه موو کات خۆم نه گه وزینم له ناو خاک و قورا چی بکهه؟

هه تا هه م شاکرم به و نیعمه ته ی خودا که پیی داوم
 نه گهر رازی نه بم خه لقه ، له نیو به رگی شرا چی بکهه؟

سری عیشقم به دل پاراستبوو ئابرووم نه چی (نوونه)
 به به دناوی که ناوی من له دنیا دا زرا چی بکهه؟

ھۆزانەوان: شوانە نەحمەد

سەچاوە: ٤٤٤ شەو

بەبێ بەھاری ڕووت، من لەنیو گۆل چ بکەم
ھەر تۆ دڵی منی، من بەبێ دڵ چ بکەم
عەشقی تۆ لە دڵما ھیلانە ی کردوو
وێک مەلیکی بەشکاو، لەسەر چل چ بکەم

کۆتایی نییە... ماویەتی